

1983/84:91**Tisdagen den 6 mars**

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Svar på fråga 1983/84:315 om de s. k. ungdomsplatserna**Anf. 1** Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Birger Hagård har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att ändra de enligt hans åsikt byråkratiska bestämmelser som reglerar verksamheten med ungdomsplatser. Han hänvisar särskilt till den tidsbegränsning på sex månader som gäller för en ungdomsplats och som han menar inte står i samklang med ungdomarnas och föräldrarnas önskemål.

Jag vill erinra om att målet för uppföljningsåtgärderna är att, så snart det ges någon möjlighet, slussa över ungdomarna till reguljär utbildning eller stadigvarande arbete. Medlet är ett antal åtgärder, t. ex. en anställningsperiod på ungdomsplats som kan varvas med en period av uppföljningsprogram eller en kortare specialkurs eller båda. De olika åtgärderna skall fogas samman till en individuell plan som skall sträcka sig över hela den period som ungdomarna omfattas av uppföljningsansvaret, dvs. tills de fyllt 18 år.

Ungdomsplatser har numera helt ersatt yrkesintroduktion som statsbidragsunderstödd åtgärd inom ramen för kommunernas uppföljningsansvar. LO, PTK och SAF tog själva initiativet till en central överenskommelse om ungdomsplatser. Regeringen har ansett det vara självklart att utgå från den avtalslösning som parterna valt.

Ungdomsplatser är inte – lika litet som den tidigare yrkesintroduktionen – avsedda att vara någon mera permanent lösning för den enskilde; jag är också övertygad om att varken elever eller föräldrar vill att de skall vara det. Av det skälet skall ungdomsplatserna inte heller kunna förlängas i obegränsad omfattning även om det, som Birger Hagård själv påpekar, finns möjlighet till en viss förlängning efter prövning i det enskilda fallet. Om inga andra lämpliga lösningar står till buds, finns det också möjlighet för den som haft anställning på ungdomsplats och därefter deltagit i annan verksamhet att få ny anställning på ungdomsplats.

Jag vill till slut påpeka att det nya systemet för kommunernas uppföljnings-åtgärder bara har varit i kraft sedan den 1 juli förra året. Skolöverstyrelsen har i uppdrag att följa verksamheten och att komma in med de förslag som erfarenheterna ger anledning till. Jag kommer att noga pröva de förslag till förändringar som denna utvärdering kan leda till.

Anf. 2 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Frågan är främst föranledd av de besvärligheter som förelegat på våra skolor för syo-konsulenter, många ungdomar och föräldrar nu i februari när det första sexmånadersförordnandet på ungdomsplatserna har gått ut. Många ungdomar har frågat sig varför de inte skulle kunna få fortsätta på de platser som de tidigare gått på. De är målinriktade, de har intresse för verksamheten. Men nej, de får inte fortsätta på grund av de byråkratiska bestämmelser som säger att platsen endast i undantagsfall får förlängas ytterligare sex månader.

Jag har emellertid gjort så att jag undersökt förhållandena i ett antal kommuner. Jag har ringt syo-konsulenter och frågat hur det står till med de här ungdomsplatserna. Det kan rent allmänt sägas att man har olika erfarenheter. Vissa kommuner har nästan inga privata ungdomsplatser – i andra kommuner däremot dominerar de privata. Jag skall ge statsrådet det erkännandet att ungdomsplatserna inte genomgående tycks fungera dåligt. På sina håll är man rätt nöjd med verksamheten fast man saknar yrkesintroduktion i varje fall som ett komplement.

När det sedan gäller själva frågan om tidsbegränsningen står det i förordningen att man kan förlänga anställningen på ungdomsplats endast i undantagsfall. Detta uppfattas inte bara av mig utan även av syo-konsulenter som en byråkratisk bestämmelse, som man dock i många fall sätter sig över. Man säger helt enkelt att om det är lämpligt för ungdomarna är man beredd att förlänga tiden, särskilt i de fall ungdomarna verkligen vill fortsätta. I andra fall kan vederbörande arbetsgivare eller den hos vilken ungdomsplatsen är ordnad säga: Jag är beredd att ge dig ett jobb till sommaren. Då säger man: O.K., då förlänger vi här också. Det tycks alltså som om man skulle önska en betydligt större flexibilitet.

Det hör till saken att SÖ enligt vad som har uppgivits för mig är beredd att sätta in en dataregistrering för att se till att man icke kan förlänga det här alltför mycket. Avsikten är att en person verkligen bara skall få ett sexmånadersförordnande, för så vitt inte alldeles speciella undantagsskäl skulle föreligga.

Nu tycks det alltså som om man hanterar det här rätt fritt, allt för ungdomarnas bästa. Vore det inte i detta läge skäl att ompröva saken? Tyvärr är det ju ofta på det viset att det här i riksdagen fattas ett beslut men verkligheten är en annan. Dess bättre är det så att de som har att handlägga frågorna framför allt ser till det som är vettigt i de olika fallen. Jag skulle ändå önska att man redan nu säg över detta, så att de slapp att bryta mot reglerna.

Anf. 3 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag har stor beundran för kommunernas sätt att hantera frågorna om ungdomsuppföljningen. Man hanterar detta på ett mycket flexibelt sätt för individens bästa.

Vi måste naturligtvis ha vissa regler för hur statsbidrag skall utgå, och de återfinns i vad man kan uppfatta som byråkratiska bestämmelser. Men tanken är ju att ungdomsplatserna skall vara en del bland flera uppföljningsåtgärder, där också olika utbildningsinslag kommer in. Jag tror att det är vettigt att se det hela på det sättet, men jag har samtidigt full förståelse för den flexibla handläggningen ute i kommunerna.

Vi måste nog ha litet större erfarenhet av systemet innan vi ger något bestämt omdöme om det. Verksamheten har ändå i sin nuvarande form bara pågått sedan den 1 juli.

Anf. 4 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag är tacksam och glad för att utbildningsministern ändå har en flexibel inställning så att hon är fullt beredd att anpassa sig till den större flexibilitet som kommunerna dess bättre lägger i dagen i detta sammanhang.

Det är riktigt att ungdomsplatserna bara utgör ett led bland de åtgärder som vidtas på detta område. Å andra sidan kan det ifrågasättas i vilken utsträckning dessa åtgärder är tillräckliga. Här har vi dels ungdomsplatserna, dels kortkurser. Men om en ungdom nu först får en ungdomsplats på sex månader, som inte kan förlängas, sedan skickas på någon kurs och därefter skall in på något annat ställe för att därefter på nytt genomgå kortkurs efter kortkurs, är det ju inte säkert att det blir så alldeles bra. Det vore kanske bättre att anpassa sig till verkligheten och ge ännu större frihet för kommuner, syo-konsulenter, föräldrar och ungdomar – för dem som det verkligen berör – att utan alltför snävt hindrande byråkratiska bestämmelser ordna allt till det bästa.

Det där med dataregistrering i syfte att komma åt flexibiliteten inom kommunerna tycker jag låter illavarslande – om det nu är på det viset.

Anf. 5 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag känner inte till vilka informationer Hagård har beträffande dataregistreringen, men det finns ingen ambition hos oss att krångla till det för kommunerna i detta avseende. Tvärtom vill jag gärna slå vakt om flexibiliteten – där också de korta kurserna är en viktig del.

Anf. 6 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Då hoppas jag att det inte kommer att ske några olyckor.

Beträffande detta hot vill jag säga att det klart har sagts mig från en av de berörda kommunerna att man hade hört ifrån skolöverstyrelsen att sådan här dataregistrering skulle sättas in, just i syfte att förhindra den större

flexibiliteten. Jag hoppas alltså att utbildningsministern har tummen i ögat på vederbörande, så att det inte sker några sådana dumheter.

Tack för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på fråga 1983/84:346 om avgifterna på externfinansierad forskning

Anf. 7 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Bertil Fiskesjö har frågat mig om jag är beredd att ompröva avgiftsreglerna för externt finansierad forskning samt, om svaret är nej, vilka åtgärder jag i så fall tänker vidta för att förhindra att viktiga forskningsprojekt stoppas.

Riksdagen godkände våren 1982 de riktlinjer som ligger till grund för nu gällande bestämmelser. Dessa innebär i princip ingen ändring i förhållande till tidigare bestämmelser, som också de förutsatte full kostnadstäckning.

Full kostnadstäckning från de externa finansierarnas sida innebär att dessa skall svara för samma utgifter för indirekta personalkostnader, bibliotek, förvaltning, lokaler m. m. som högskoleenheten har för den egna, över fakultetsanslagen finansierade forskningen. Högskolestyrelsen har möjlighet att bevilja nedsättning av ersättningen för verksamhet som har synnerlig betydelse för forskning och utbildning vid enheten. Detta får alltså avgöras från fall till fall av högskoleenheten i kontakt med finansären. Jag utgår från att det sker på ett sådant sätt att inte viktiga forskningsprojekt stoppas.

Forskningsråden inom utbildnings- och jordbruksdepartementens verksamhetsområde betalar innevarande budgetår 3% i förvaltningspålägg. Enligt den nyligen presenterade forskningspropositionen skall detta gälla även budgetåret 1984/85.

Som framgår av forskningspropositionen har universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) föreslagit att statligt finansierad verksamhet av forskningsstödjande karaktär inte skall belastas med full kostnadstäckning utan endast med tillkommande kostnader. UHÄ har haft i uppdrag att redovisa de kostnader som är förknippade med den externt finansierade forskningen.

När UHÄ redovisat sitt uppdrag kommer jag att ta ställning till behovet av förändringar i bestämmelserna.

Anf. 8 BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Med tanke på de synpunkter som jag i frågan – och även i en motion till detta riksmöte – har anlagt på de nya reglerna var dock inte svaret särskilt positivt.

Jag utgår från att utbildningsministern är enig med mig om att den externfinansierade forskning som bedrivs vid universiteten är mycket värdefull. Det gäller ofta mycket omfattande projekt – många gånger av

stort direkt samhällligt intresse. Det är alltså angeläget att inte forskningsvolymen minskar eller viktiga forskningsprojekt stoppas. Det är det ena.

Jag utgår från att utbildningsministern också är ense med mig om att vi skall försöka att så mycket som möjligt bekämpa krångel och byråkrati. Men de regler som gäller för avgifterna på externfinansierad forskning är ett praktexempel på krånglig byråkrati.

Vid universitet och högskolor sitter just nu forskare och grubblar över sina ansökningar inför nästa budgetår. Anslagsbeviljande myndigheter och andra organ utanför universiteten grubblar över hur mycket pengar de egentligen kan disponera för forskningsprojekt. Osäkerheten är betydande. Det beror på de ändrade regler som skall gälla fr. o. m. nästa budgetår och som alltså skall tillämpas för de ansökningar som man nu håller på att utarbeta.

Jag har svårt att förstå vad utbildningsministern menar när hon säger att de nya reglerna i princip inte innebär någon ändring i förhållande till tidigare bestämmelser. I realiteten innebär de en mycket kraftig avgiftshöjning för stora delar av den externfinansierade forskningen. Vidare leder ändringen till att vi får mycket olika regler för skilda typer av finansiärer. En del av dessa, t. ex. naturvårdsverkets generaldirektör, har uttryckt stora bekymmer för hur man skall finna medel att finansiera lika mycket forskning som tidigare när man ovanpå forskningsanslagen skall betala dessa nya höjda avgifter. Detta gäller många utanförstående finansiärer.

I anslutning till vad som står sist i frågesvaret skulle jag vilja fråga utbildningsministern: Kan det förväntas att den slutliga regleringen av dessa avgifter kommer att innebära generella, enkla regler och låga avgifter för externfinansierad forskning?

Anf. 9 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Det är alldeles tydligt att den här debatten är ganska förvirrad, eftersom även Bertil Fiskesjö hävdar att det har införts nya regler. Så är inte fallet – samma regler gäller fortfarande. Jag har också gjort klart, och det står även i forskningspropositionen, att när det gäller forskningsrådet, som särskilt har diskuterats, kommer det 3-procentiga förvaltningspåslaget att gälla utan någon höjning även nästa budgetår. Det enda regeringen har gjort i fråga om detta är det som har sin grund i den forskningspolitiska proposition som den borgerliga regeringen lade fram och som riksdagen i stor enighet godtog våren 1982.

Regeringen har naturligtvis tagit del av den här debatten och gjort undersökningar av vad som sker ute på fältet. Det visar sig att man ute i högskoleenheterna använder olika system. Men det är alltså inte vi som i förordningen har bestämmelser som leder till ett byråkratiskt system, utan det som kan upplevas som olikheter är att detta är överlämnat till lokal beslutanderätt – det brukar ju centern i andra sammanhang gilla.

Förvirringen tror jag består i att man definierar det förvaltningspåslag som tas ut på olika sätt. Det kan vara 3 % i avgift, men därutöver kan man lägga kompensationen för avtalsenliga lönehöjningar för projektanställda. Det är i och för sig inte särskilt konstigt. Andra lägger in det här direkt i procentpåsla-

get, vilket leder till att man rör sig med olika siffror, och så blir debatten ganska förvirrad.

Vi är i regeringskansliet väl medvetna om hur svåra avvägningsfrågor detta är. Därför har vi skyndat ganska långsamt för att få en ordentlig lösning när det gäller att finna en riktig balans.

Anf. 10 BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Dess värre tror jag inte att förvirringen blir mindre genom de klarlägganden som utbildningsministern har försökt göra här. Ute på universiteten försöker man nu återge de tillämpningsföreskrifter som UHÄ har utfärdat på ett så korrekt sätt som möjligt.

Beträffande det man anser skall gälla för Lunds universitet finner jag att man inte har mindre än tre olika grupper. I den ena gruppen har man fortfarande ett påslag på 3 %. I en annan grupp har man 15 %. I en tredje grupp har man, om jag har räknat rätt, ett påslag på 44 %. Dessutom finns det en passus där det sägs att utöver här angivna pålägg skall av externa medel uttas ersättning för institutionsgemensamma kostnader, och det ankommer på vederbörande institution att besluta på vad sätt och till vilken kostnad dessa skall beräknas bli uttagna.

Det är alltså ett ganska splittrat schema som ges. Jag förstår mycket väl syftet med dessa åtgärder, nämligen att återföra medel till universitetet, men jag tycker att det i grunden är diskutabelt. Jag tror nämligen att det även ur universitetens synpunkt är mycket viktigt att man har externa finansiärer. Det är således inte alls fråga om någon belastning för universiteten, vilket man ofta vill framhålla.

Reglerna är vidare svåra att tillämpa. Det är inte bara så att olika regler gäller för olika externa finansiärer, utan vi har dessutom många samfinansierade projekt. Kostnaderna för dem måste delas upp, och för varje del måste man räkna ut särskilda fördelningstal för förvaltningskostnaderna.

Jag framhårdar i min uppfattning att det skulle vara mycket bättre med ett schabloniserat påslag, om man nu anser att det är nödvändigt med ett sådant. Ännu bättre vore att förstärka basresurserna vid universiteten direkt.

Anf. 11 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jag noterade att Bertil Fiskesjö inte gjorde någon invändning mot mitt påpekande, att det inte är regeringen som har vidtagit några förändringar. Så är det alltså inte, utan de bestämmelser som gäller nu är desamma som har gällt tidigare. Men på universiteten och högskolorna tillämpar man f. n. bestämmelserna på ett annorlunda sätt. Det gör man därför att det även för högskoleenheterna gäller att få en balans mellan vad som skall täckas av fakultetsanslagen och vad som måste tas ut för externfinansierad forskning. Olika verksamheter kan ju här ha olika stor betydelse för en högskoleenhet. Jag tror därför att ett alltför schabloniserat system skulle medföra svårigheter.

Jag delar Bertil Fiskesjös uppfattning att det är viktigt att man har ett

samarbete mellan högskolan och externa finansärer, inte minst de många statliga sektorsorganen. På den vägen skall vi gå vidare.

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

Anf. 12 BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Men, utbildningsministern, det är inte samma regler som tillämpas. De nya tillämpningsföreskrifterna utfärdades den 17 juni 1983. Det är försöken att tolka dessa nya tillämpningsföreskrifter som har åstadkommit så mycket bekymmer ute på högskolorna. Även om man kan fota dessa nya regler på ett riksdagsbeslut som ligger förhållandevis långt tillbaka i tiden – det är möjligt att man kan göra det – så är ju detta i och för sig inte någon garanti för att reglerna är ändamålsenliga och bra. Om vi upptäcker att vi i stället för att förenkla den byråkratiska processen i onödan krånglar till den, bör vi kunna ändra även på tidigare beslut.

Vidare medför de höjda avgifterna en uppenbar risk för att vissa av de organ som finansierar ganska mycket forskning inte längre kan ge så stora anslag. Det innebär i sin tur att projekt får läggas ner och att forskare blir arbetslösa.

---

*Om avgifterna på
externfinansierad
forskning*

Anf. 13 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Vi utför nu ett kartläggningsarbete i regeringskansliet för att ta reda på om det sker några förändringar i praxis när man tillämpar reglerna. Jag kan försäkra att regeringen, när vi får bilden klar för oss, kommer att vidta de åtgärder som då anses nödvändiga. Vi kommer bl. a. att diskutera denna fråga i vår forskningsberedning.

Anf. 14 BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Jag är naturligtvis tacksam för att regeringen inte slår igen dörren. Här finns uppenbarligen behov av vettiga reformer.

Visst innebär de nya reglerna förändringar! Det vet varenda forskare som nu sitter och grubblar över sina digra ansökningsblanketter. Över huvud taget innebär det en pina att man i fråga om mycket av forskningen vid universiteten måste lägga ned så kolossalt mycket tid på själva ansökningsförfarandet. De nya reglerna har ytterligare komplicerat detta ansökningsförfarande.

Vidare tycker jag att reglerna är diskutabla ur principiell synpunkt. Som jag nämnde tidigare vore det bättre att rejält förstärka basresurserna vid universiteten. Då skulle universiteten få resurser att ta emot betydande delar externfinansierad forskning, som enligt min mening också är en tillgång för universiteten och högskolorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om ytterligare utbildningsplatser i Malmöhus län

3 § Svar på fråga 1983/84:360 om ytterligare utbildningsplatser i Malmöhus län

Anf. 15 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Rune Rydén har frågat mig vad jag avser att göra för att tillgodose behovet av ytterligare gymnasieplatser på jordbruks- och skogsbrukssektorn (JST-sektorn) i Malmöhus län.

Jag vill först erinra om att riksdagen och regeringen *inte* fastställer ramar för enskilda län. Den uppgiften har, i nuvarande planeringssystem, skolöverstyrelsen (SÖ). SÖ beslutar inom de sektorsramar för hela landet som fastställs av riksdagen.

För JST-sektorn ligger regeringens förslag för läsåret 1984/85 på 2 500 platser, vilket är en ökning med 100 platser i förhållande till riksdagens beslut om preliminära ramar för 1984/85.

För att underlätta huvudmännens planering har SÖ i avvaktan på riksdagens beslut gjort en preliminär länsfördelning av platserna för läsåret 1984/85 utifrån regeringens förslag i årets budgetproposition. Jag förutsätter att SÖ därvid gjort en samlad bedömning av till vilka län som bl. a. de nya platserna inom JST-sektorn bör förläggas och då tagit hänsyn till bl. a. huvudmännens planeringsberedskap.

Jag vill också nämna att regeringen i den proposition om gymnasieskola i utveckling, som överlämnas till riksdagen måndagen den 12 mars, kommer att föreslå öknings i förhållande till vad som föreslogs i budgetpropositionen dels med 2 000 platser på de grundskolcanknutna studievägarna, dels med 1 000 platser på högre specialkurs. Slutligen vill jag erinra om att regeringen i budgetpropositionen har föreslagit dels att smärre justeringar skall få göras mellan olika sektorsramar, dels att en utökning av totalramen skall vara möjlig om arbetsmarknadsskäl påkallar det.

Anf. 16 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet Lena Hjelm-Wallén för svaret.

Det är ju så att arbetsmarknadssituationen för dagens ungdomar inte är ljus. Vidareutbildning förbättrar i regel situationen, och för vissa utbildningar är arbetsmarknadssituationen betydligt ljusare än för andra. Av detta bör man dra den slutsatsen att utbildning är bra och att utbildning inom sektorer där behovet av utbildade är stort är allra bäst. En sådan sektor, om än en liten, är jordbruks- och trädgårdsutbildningarna, som har en god arbetsmarknad speciellt i det län som har de bästa förutsättningarna i landet för jordbruks- och trädgårdsnäringsarna, nämligen Malmöhus län. Behovet är stort och uttalat. Länsskolnämndens äskanden har också följts upp i den preliminära tilldelningen av gymnasieskoleklasser i oktober 1982, som avser läsåret 1984/85. Landstinget avsåg att dubblera utbildningarna på Skurups lantbruksskola från en till två klasser samt att trädgårdslinjen på Hvilans lantbruks- och trädgårdsskola skulle utökas. Nu har Malmöhus län emellertid inte fått de preliminärt redan tilldelade platserna, trots att de fått högsta

prioritet av länskolnämnden, på grund av att sektorsindelningen inte medger ytterligare resurser till JST-sektorn.

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén säger i svaret att man bör ha möjlighet att göra omfördelningar och att man också bör ta hänsyn till huvudmännens planeringsberedskap. I Malmöhus län har man en mycket hög planeringsberedskap på det här området. I stort sett är alla investeringar gjorda – investeringar för tiotals miljoner kronor. Dessutom har statsrådet i en debatt här i kammaren sagt att man har möjlighet att göra smärre justeringar mellan de olika sektorsramarna och också utöka totalramen, om arbetsmarknads-skäl påkallar det.

Jag tycker det är ett bra svar. Problemet är bara det att trögheten i systemet tycks vara påfallande. Det behövs antagligen att statsrådet än en gång upprepar detta och ser till att det fungerar ute i praktiken.

Jag skulle vilja rikta en direkt fråga till statsrådet: Innebär svaret att Malmöhus län nu kan få sina på dessa två områden utomordentligt efterlängtrade platser? Även om svaret i grunden är positivt tycker jag att det hade funnits skäl till ytterligare en klar markering i detta avseende.

Anf. 17 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Rune Rydén borde känna väl till systemet och beslutsprocessen. Det är således inte riksdagen som fattar beslut om länsramarna, utan det är skolöverstyrelsen. Frågan får alltså ställas till denna.

Anf. 18 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Just med kännedom om hur skolöverstyrelsen fungerar i det här fallet skulle det ha varit mycket välgörande med ett kraftfullt uttalande från statsrådet, där hon klart fastslår att möjligheterna till en utökning bör utnyttjas till fullo. Det behövs för att man skall kunna tillgodose de lokala intressena och för att inte stora investeringar skall gå till spillo. Det gäller ju att tillfredsställa ett väl känt arbetsmarknadsbehov.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:320 om åtgärder mot organiserad flyktinginvandring

Anf. 19 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Görel Bohlin har mot bakgrund av att det under senare tid har förekommit en organiserad invandring till Sverige av iranier via Turkiet, frågat mig hur jag avser att komma till rätta med den form av professionell människosmuggling som det tycks vara fråga om.

Under senare år har många flyktingar sökt sig från Iran till bl. a. Turkiet. Också Sverige har i likhet med flera andra länder i världen under de senaste åren fått ta emot ett ökat antal iranska flyktingar. Under senare år har ca 1 500 iranska medborgare fått stanna i Sverige. Under år 1983 tog Sverige

Nr 91

Tisdagen den

6 mars 1984

---

*Om åtgärder mot
organiserad flyk-
tinginvandring*

---

*Om åtgärder mot
organiserad flyk-
tinginvandring*

emot 750 iranska flyktingar. I år har hittills ca 350 iranska medborgare ansökt om asyl här.

Att det i denna stora flyktinggrupp, liksom i andra flyktinggrupper, finns personer som reser med falska handlingar eller utan handlingar är inget ovanligt. Det är inte heller något som enligt vår lagstiftning eller enligt internationell praxis får påverka den enskildes rätt till skydd.

Vad Görel Bohlin åsyftar är emellertid det allvarliga problem som uppkommer när någon eller några personer organiserar denna verksamhet i vinningssyfte. För brott mot utlänningslagen stadgas redan i dag straff för den som, i strid mot utlänningslagen, hjälper utlännning att komma in i Sverige. Det är enligt min och regeringens uppfattning oacceptabelt att någon enskild på detta sätt utnyttjar flyktingars utsatta situation. För att försöka förhindra sådan verksamhet har regeringen förelagt lagrådet ett förslag till en ny straffbestämmelse i utlänningslagen. Lagrådet har avgivit yttrande, och f. n. pågår beredning av frågan med sikte på att inom kort förelägga riksdagen en proposition. Bestämmelsen, som utgör ett komplement till nuvarande ansvarsbestämmelser, tar sikte på sådana personer som i vinningssyfte planlägger och organiserar verksamhet som syftar till att främja att utlännning reser till Sverige utan pass eller tillstånd.

Anf. 20 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret. Sedan jag lämnade in min fråga – det gjorde jag den 3 februari – har det hänt en hel del. Jag har bl. a. noterat att regeringen ämnar skärpa lagen, så att myndigheterna får bättre möjligheter att stoppa sådana personer som i vinningssyfte ägnar sig åt smugling av flyktingar till Sverige.

Alla känner vi väl stort medlidande med folk som utsätts för förföljelse. Självfallet skall vi, i enlighet med våra utfästelser, låta de människor stanna här i landet som riskerar svåra straff i sina hemländer. Emellertid är det långt ifrån säkert att det är de som lider mest som lyckas ta sig ut ur sitt eget land. I Iran, för att anföra ett exempel, är det inte många från den s. k. Bahaisekten som lyckas fly. Många som bekänner sig till avvikande religioner – i förhållande till islam – förföljs t. o. m. på främmande mark.

Det gäller framför allt att hitta internationella lösningar på detta världsproblem och att samtidigt seriöst pröva varje enskilt ärende i Sverige.

Det är då stötande att enskilda och för all del också flygbolag gör sig stora förtjänster på flyktingarna, och det är utomordentligt viktigt att vi har någorlunda kontroll över invandringen hit. För en del kommuner, t. ex. i Stockholmsområdet, har de vågor av stora grupper flyktingar som tagit sig hit medfört stora bekymmer. Sigtuna kommun, där flygghamnen Arlanda ju ligger, har betydande och akuta svårigheter att klara av alla praktiska åtaganden, och trycket på Arlandapolisen är hårt. Det måste vara en självklarhet att vi får försöka anpassa invandringsströmmen till våra praktiska möjligheter att hjälpa människor. Har vi inte resurser – ekonomiska och mänskliga – blir det dåligt bevänt med den hjälp flyktingarna får. Framför allt ställer en invandringsvåg från för oss främmande kulturer mycket stora krav

på hjälp- och stödsatser – inte minst i ett längre perspektiv.

Flygbolagen skall kontrollera om en utlänning är försedd med erforderligt visum. Men nu är det faktiskt så, att även flygbolagen har en avsevärd inkomst av de här resorna, och kanske blir kontrollen inte alltid så effektiv. Hittresan sker givetvis på resenärens bekostnad – med ockerpriser för falska pass och visa – och om den stackars utlänningen inte bedöms vara flykting eller kommer via ett land där han är skyddad från förföljelse, skickas han antingen tillbaka hem eller till det förra landet. I båda fallen har någon – ofta en organisation – tjänat stora pengar på att ordna falska handlingar, och de pengarna förlorar utlänningen. Flygbolaget löper ingen risk alls. Det får betalt för biljetten till Sverige av resenären, och återresan – om den beslutas – betalas med skattemedel.

Det är, menar jag, humanare och riktigare att en restriktiv politik förs redan från början. Det är också, som statsrådet säger, oacceptabelt att personer utnyttjar flyktingars situation i strid med utlänningslagen.

I USA och Canada tillämpas den ordningen att flygbolag som medför passagerare utan gällande visering åläggs att betala en avgift om 1 000 US-dollar per passagerare. I Canada får flygbolaget dessutom betala uppehållskostnaderna för passageraren tills utredningen av saken är avslutad. Västtyskland lär numera ha en lag som ger möjlighet att med omedelbar verkan införa liknande bestämmelser, vilket redan visat sig ha en disciplinerande effekt.

Jag vill fråga statsrådet om hon kan tänka sig att på liknande sätt skärpa kontrollen av viseringen.

Anf. 21 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag håller med Görel Bohlin om att det är viktigt att hitta i första hand internationella lösningar för att ställa upp för de många människor som är i behov av skydd undan politisk förföljelse någonstans i världen. Detta är också skälet till att den svenska regeringen har nära kontakter med FN:s flyktingkommissarie i Genève och på det sättet vill att vi skall kunna arbeta tillsammans och hitta lösningar i olika delar av världen, för att de människor som behöver stöd och hjälp också skall få det. På samma sätt arbetar vi också genom både FN och Europarådet – inte minst när det har gällt den svåra situationen för de bahai-religösa.

När det gäller flygbolagen har regeringen också med jämna mellanrum haft allvarliga överläggningar för att göra dem medvetna om att det gäller att se till att människor som kommer ombord också har erforderliga handlingar. Men hittills har vi inte ansett det vara möjligt att utfärda bestämmelser liknande dem som man har i Canada eller USA. Om det emellertid visar sig att vi inte kan komma till rätta med flygbolagen, kanske också den svenska regeringen får gå vidare ett steg.

Anf. 22 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag vill gärna ge regeringen en eloge för den snabba reaktionen när det gäller åtgärder mot flyktingsmuggling i vinningssyfte, och

*Meddelande om in-
terpellationssvar*

jag välkomnar en flyktingpolitisk beredning, som jag har hört skall tillsättas. Det är värdefullt inte minst för att åstadkomma en spridning av åtagandena när det gäller flyktingar, så att inte ett fåtal kommuner får bära hela bördan, och också för att effektivisera arbetet med invandringen, så att det inte uppstår onödigt långa väntetider i olika sammanhang.

Statsrådet Gradin gjorde för någon vecka sedan i en frågestund ungefär följande uttalande: I förhållande till vår folkmängd har Sverige under senare år tagit emot fler flyktingar än många andra jämförbara länder.

Det instämmer jag i. Det är därför viktigt att vara observant och vidta åtgärder när en plötslig våg av invandring kommer, så att vi orkar med uppgiften. Vi har redan nu nästan nått gränsen för vad vi kan klara av. Men jag har uppfattat att statsrådet härvidlag både har reagerat snabbt och är beredd att vidta ytterligare åtgärder, även sådana åtgärder som jag föreslog i mitt första inlägg, nämligen att ha ytterligare samtal med flygbolagen för att komma till rätta med den slapphet som onekligen måste sägas råda.

Anf. 23 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! För att olika kommuner skall ställa upp och ta emot flyktingar, så att det inte blir en extra press på några få kommuner, vilket det har funnits tendenser till under många år nu, kommer det att på måndag på riksdagens bord finnas en proposition om flyktingmottagande. Regeringen aviserade härom redan i budgetpropositionen. Syftet med propositionen är framför allt att många fler kommuner än i dag solidariskt skall ställa upp för de människor som kommer till Sverige.

Anf. 24 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Som invandrarministern förstår är det speciellt Sigtuna kommun, och kanske också Botkyrka kommun, som jag i det sammanhanget ömmar för. Sigtuna kommun har haft oerhörda problem med den stora invandringen och den flyktingsluss som man av riksdag och regering har ålagts att klara. Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:104

Anf. 25 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag ber att få anmäla att den interpellation som har framställts av Paul Lestander och som gäller fiskevården i reglerade sjöar kommer att besvaras den 16 mars.

Anf. 26 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Ivar Franzén har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta med anledning av de försurningsskador på skog som skogsstyrelsen har rapporterat om.

Vi har i Sverige sedan länge varit medvetna om att försurningen också medför risker för skador på skogen. Av bl. a. detta skäl har olika åtgärder vidtagits för att minska utsläppen av förorenande ämnen. Det åtgärdsprogram för att minska svavelutsläppen i Sverige som beslutades år 1976 är nu genomfört. Regeringen har därför tillsatt en särskild aktionsgrupp för att ta fram underlag för ett nytt åtgärdsprogram. I gruppen, som skall arbeta under min ledning, ingår generaldirektörerna för närmast berörda ämbetsverk. Gruppen, som skall arbeta snabbt, skall redovisa vilka åtgärder som kan vidtas såväl på det nationella som på det internationella planet.

Som jag under den senaste tiden flera gånger har framhållit här i riksdagen ser jag mycket allvarligt på de rapporter som kommer om skador på skog. Skogsstyrelsen har nu presenterat resultaten av den undersökning som genomförts under de senaste månaderna av särskilt utvalda skadade skogsbestånd. Omfattning och typer av skador som påträffats i dessa bestånd har redovisats. Några generella slutsatser om skadorna på skog i andra områden har skogsstyrelsen inte ansett det möjligt att dra av detta material. Man måste nu gå vidare dels med särskilda intensivstudier av skadade bestånd, dels med inventeringar för att få bättre information om skadornas utbredning såväl lokalt som för större områden.

Anf. 27 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Tyvärr innehöll det inte så mycket förslag till vad som kan göras utan mest bara besked om mer utredningar och ytterligare väntan – utan konkreta motåtgärder. En slutsats kan dras av skogsstyrelsens rapport, nämligen att allt måste göras för att minska utsläppen av försurande ämnen såväl i Sverige som i övriga Europa. Jag skall därför redovisa tre sådana åtgärder och vill gärna veta om jordbruksministern är beredd att aktivt verka för att det kommer till stånd.

1. Även med avancerad reningsteknik innebär förbränning av kol betydande utsläpp av försurande ämnen. Vi behöver inte ytterligare kol i vårt energisystem. Vill jordbruksministern medverka till att stoppa ytterligare kolinroduktion?

2. Naturgasen har ur miljösynpunkt stora fördelar. Det är just nu mycket aktuellt att fatta beslut om utbyggnad av gasledning till och genom Halland upp till Göteborg. En sänkning av skatten från 75 till 50 % på naturgas skulle vid en jämförelse med olja tveklöst medverka till ett utbyggnadsbeslut och innebära betydande minskningar av försurande utsläpp. Samtidigt skulle det förbättra vår förhandlingssituation gentemot Danmark. Troligen är denna skattereduktion bland de billigaste miljövärdsgärder vi kan vidta. Är jordbruksministern beredd att medverka till denna sänkning av skatten på naturgas?

3. Utsläppen av kväveoxider från våra bilar svarar för en allt större andel av försurningen. För att man skall kunna använda katalytisk rening krävs blyfri bensin. Övergången till blyfri bensin skulle underlättas genom inblandning av 5–10 % etanol. Vi skulle med fördel kunna använda vårt spannmålsöverskott för produktion av etanol. Därmed skulle vi lösa en rad problem och åstadkomma en bevarad och ökad sysselsättning, förbättra bytesbalansen och bibehålla värdefull åkermark.

Vad som krävs för att industrin och jordbruket skall våga göra denna stora industri- och miljöinsats är skattefrihet för etanol, producerad på inhemska råvara. Är jordbruksministern beredd att främja sektens kanske viktigaste industri- och miljöinsats genom att medverka till att ta bort skatten på etanol producerad på inhemska råvaror?

Anf. 28 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Som Ivar Franzén mycket väl vet, har jag haft tillfälle att åtskilliga gånger i samband med besvarande av interpellationer och frågor redovisa de många åtgärder som under årens lopp har vidtagits från svensk sida för att minska utsläppen och också hur vi arbetar för att kunna medverka till, i det internationella samarbetet, att vända försurningstrenden.

Vi hade senast i förra veckan en session här i Nordiska rådet, där vi enades om på nordisk nivå att göra uttalanden mot länder som inte deltar aktivt i det här samarbetet. De fem nordiska länderna har framlagt ett gemensamt program om hur vi skall reducera svavelutsläppen – ett program som vi har lanserat inom ramen för den ECE-kommission som arbetar på området och till vilken vi har fått anslutning från Västtyskland, Österrike, Schweiz och Canada. Vi skall i slutet av mars mötas i Canada för att diskutera hur vi skall arbeta vidare för att på internationell nivå vidga kretsen av länder som är beredda att aktivt arbeta för konkreta åtgärder för att minska utsläppen.

Vad gäller de svenska insatserna kan jag nämna att vi inom de närmaste veckorna kommer att redovisa hur vi skall fullfölja det beslut som riksdagen fattade 1981 beträffande energiplanen och i vilken omfattning vi i det sammanhanget skall utnyttja kol för att klara vår energiförsörjning. Då kommer regeringen att redovisa på vilket sätt vi kommer att möta miljökraven därvidlag. Jag kan säga så mycket att vi i det sammanhanget kommer att redovisa betydligt skärpta miljökrav.

Vad beträffar bilavgaserna enade vi oss på nordisk nivå om nödvändigheten av att gemensamt också på den punkten ta ett ordentligt tag för att – med den nu dess bättre mer aktiva opinionen på det här området, inte minst inom Västtyskland – kunna få en bred uppslutning bakom kravet på katalytisk rening och blyfri bensin. Jag återkommer till denna fråga.

Anf. 29 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag förutsätter att jordbruksministern är helt överens med mig om att allt som kan göras måste göras för att minska utsläppen. Jag noterade med tillfredsställelse uppräkningsen – den var välbekant. Nu vill jag ha konkreta besked om tre enkla, konkreta åtgärder, vilka det finns en rad

tunga sakargument för och inga sakargument emot.

Jag tycker det är brist på handlingskraft eller brist på verkligt god vilja från regeringens sida att inte konkret ta tag i de här frågorna och lämna verkliga besked. Talet om samarbete mellan socialdemokrater och centern har ju varit aktuellt överallt i landet sista tiden. Det är med verkligt beklagande jag konstaterar att när vi på ett väl underbyggt sätt aktualiserar viktiga frågor, vilkas lösning ni med läpparna bekänner er till, räcker samarbetsviljan inte längre till. Det samarbete som kommer till stånd är i huvudsak ett samarbete mellan socialdemokrater och moderater. Det skulle vara roligt om ni i praktisk handling konkret kunde visa att ni ställer upp på dessa mycket viktiga miljöfrågor, som därtill ger en god samhällsekonomisk vinst, ger ökad sysselsättning och förbättrar vår bytesbalans.

Jag hoppas att jag nu får en mycket positivt och konkret svar från jordbruksministern.

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

---

*Om försurnings-
skadorna på skog*

Anf. 30 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det är märkligt att erfara hur man från centerns sida nu agerar i de här frågorna. Det förefaller mig som om den enda strävan man har är att till varje pris framställa centern som ett parti som i varje läge kan skilja sig ut från ett samarbete som utan tvivel är angeläget att få till stånd när det gäller de här viktiga frågorna.

Jag hann i min förra replik inte svara på Ivar Franzéns fråga, om jag är beredd att säga att vi inte behöver en gnutta kol mer här i landet. Detta frågar man efter det att centern själv haft möjlighet att i regeringsställning skapa underlaget för den energiplanering som man inbjöd kommunerna att delta i och där man uppmanade kommunerna att försöka hitta någon möjlighet att ersätta olja med ett annat bränsle och på det sättet tog in kol i bilden. Nu väntar man sig att vi som genom ett trollslag skall avbryta all kommunal planering och säga: Det ni hittills har planerat får ni nu lägga ned!

Anf. 31 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Det är faktiskt så att vi i vår energipolitik försöker leva mycket nära verkligheten. Vi är mycket måna om att utnyttja de möjligheter som en positiv utveckling erbjuder. Därför är jag ytterligt förvånad över att socialdemokraterna gång efter annan låser sig vid vissa siffror i en energibalans och totalt glömmer bort att bara den mycket positiva utvecklingen av värmepumpstekniken och de ökade möjligheterna att bruka inhemska bränslen mycket väl täcker in den kolintroduktion som fanns med i energibalansen. Man behöver bara använda de enkla räknesätten – och alltså addera och dra ifrån – för att få klara belägg för att vi på litet sikt inte behöver kol i det svenska energisystemet.

Jag var försiktig nog att säga att vi inte skulle röja undan det kol som det redan finns beslut om. Men jag tycker att varje ytterligare investering i koleldning är en olycka för landet, och till skada för miljön.

Anf. 32 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Vi har från socialdemokratins sida sagt att vi inte kommer att acceptera kol i annan omfattning än den riksdagen har uttalat sig för och en som är absolut nödvändig, sedan man prövat andra alternativ. Vad som återstår för Ivar Franzén när propositionen läggs på riksdagens bord är att konkret yrka avslag på varje introduktion utom utnyttjande av kol som riksdagen redan har uttalat sig för och som kommunerna börjat planera för att ta i anspråk. Jag tycker att vi kan avvakta den debatten. Då kommer herr Franzén att få tillfälle att motivera vad han hittills har sagt, nämligen att vi icke behöver en enda gnutta mer kol än vad som motsvaras av den kolförbrukning som vi just nu har i det här landet.

Anf. 33 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag vill helst själv precisera vad jag säger. Jag sade att jag bedömer varje ny ytterligare investering i koleldade anläggningar som en felinvestering till skada för landet och till skada för miljön.

Vi skulle ha haft en mycket bättre situation i dag, herr statsråd, om inte den socialdemokratiska regeringen hösten 1982 hade pratat om 25 stora koleldade anläggningar. Detta frestade kommunerna till en massa olyckliga investeringsbeslut i kol.

Sedan har ni gått på vår linje. Vi tackar för det. Ni har plockat bort moms på inhemska bränslen och ni har gett ett statsbidrag till skogsbränsle – vi tackar för att ni här har gått oss till mötes.

Men varför skall det absolut ta årtal innan ni kommer underfund med hur rätt vi har?

Anf. 34 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Låt mig till slut säga att vi skulle ha varit i en bättre situation i dag om den borgerliga regeringen, som också centerpartiet deltog i, hade haft förmågan att lägga fram ett energipolitiskt handlingsprogram och inte överlåtit åt kommunerna att oberoende av varandra fundera över på vilket sätt de skulle ersätta oljan. Det var ändå utgångspunkten för uppläggningsen av den energipolitik som vi enades om i riksdagen 1981. Den kan vi så att säga inte bara bryta nacken av.

Det är emellertid intressant att höra att Ivar Franzén nu börjar glida i sina formuleringar. Vi får vänta och se vad det definitiva ställningstagandet blir när vår proposition ligger på bordet.

Anf. 35 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Om vi försöker koncentrera detta till en koldebatt, kan vi konstatera att de konkreta besluten om investeringar i kolanläggningar var ganska få före hösten 1982. Det var just den socialdemokratiska regeringens vidlyftiga tal om hur man planmässigt skulle bygga 25 stora koleldade anläggningar som gav kommunerna den här injektionen. Storebror sade ju detta – då satsade man också! Det är i högsta grad den socialdemokratiska regeringen som är skyldig till att vi har kolintroduktion i nuvarande

omfattning. Den omfattningen är redan i dag för stor.

Men jag har inte sagt att jag vill riva ner något som är beslutat och byggt. Jag vill dock försöka få till stånd ett samarbete och ett stopp för ytterligare investeringar.

Anf. 36 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag är nödsakad att ge ännu en replik.

När vi redovisade de 25 anläggningarna var det för att precisera på vilket sätt vi skulle se till att det blev den begränsning som riksdagen uttalade sig för 1981. Vi ville inte, som den borgerliga regeringen hade gjort, bara hoppas att kommunerna oberoende av varandra skulle komma att landa på en kolintroduktion som rymdes inom ramen för det antal ton som vi då talade om. Det var en nödvändig precisering.

Jag hoppas att herr Franzén skall finna att vi lyckats hålla nere kolintroduktionen med hjälp av den typ av preciseringar som vi då gjorde. Framför allt vill vi, till skillnad från den borgerliga regeringen, förhindra att vi får introduktionen i små anläggningar, som icke kan utnyttja effektiv miljöteknik.

Anf. 37 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag hyser ett mycket större förtroende för kommunernas förmåga att anpassa sig till verkligheten än jordbruksministern gör. Om den socialdemokratiska regeringen redan hösten 1982 hade tagit bort momsens på inhemska bränslen, vilket den sedan på ett föredömligt sätt gjorde under hösten 1983, och lagt på kolskatten litet mer, skulle kommunerna utan tvivel ha satsat mycket litet på kol. Vad ni har åstadkommit är i stort sett en garanti – mer eller mindre – för att det som har framförts som en siffra i energibalansen också blir verklighet i fråga om kolintroduktion, trots att verkligheten klart visar att det inte behövs. På detta sätt får Sverige en helt onödig kolintroduktion och en onödig belastning på vårt lands miljö. Detta innebär ett tungt ansvar, herr jordbruksminister.

Anf. 38 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! En sista fråga till herr Franzén: Varför vidtog inte den borgerliga regeringen, innan den tvingades bort från regeringspositionen, de åtgärder som ni menar att vi skulle vara beredda att vidta omedelbart när vi tillträdde? Alla de här åtgärderna, som Ivar Franzén nu anser att vi borde ha vidtagit omedelbart hösten 1982, borde ju den borgerliga regeringen – om den haft de insikter som herr Franzén menar att vi skulle ha haft – kunnat vidta redan innan man lämnade ifrån sig regeringsansvaret.

Anf. 39 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Om vi skulle försöka få litet logik i den här diskussionen! Socialdemokraterna har åkt land och rike runt och talat om vilken fruktansvärd fara det är om vi aldrig så litet någon gång försöker samarbeta med moderaterna. Ibland har vi faktiskt samma synpunkter som de. Nu står

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

---

*Om försurnings-
skadorna på skog*

jordbruksministern och säger: Varför genomförde ni inte detta? Stunden innan hade ni varnat oss och talat om hur omöjligt det är att föra en centerpolitik tillsammans med moderaterna. På vissa punkter är det svårt – det är jag medveten om – och det är det som har gett till resultat att vi inte i en borgerlig regering kunde föra den energipolitik som vi ville ha. Det är ju helt självklart.

Sedan kommer ni och säger: Samarbeta med oss, så får ni igenom er politik! Nu vädjar jag till jordbruksministern: Hjälp oss då, som ni lovar, att genomföra den här mycket viktiga biten när det gäller energipolitiken, och visa att det ligger något uns av verklighet i ert samarbetserbjudande!

Anf. 40 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag konstaterar bara att Ivar Franzén slår fast att det är omöjligt att i en borgerlig regering föra en energipolitik av det slag som centern eftersträvar. Och jag delar Ivar Franzéns uppfattning – det är förmodligen omöjligt. Det kan kanske vara en tankeställare för Ivar Franzén och andra centerpartister inför det agerande som man i olika sammanhang skall tillämpa när vi nästa gång går till val.

Anf. 41 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! För en gångs skull är jag faktiskt helt överens med jordbruksministern. I vissa sammanhang – t. ex. när det gäller Secure – kommer vi aldrig att ha samma mening som moderaterna. Det är faktiskt inte någon nyhet som jordbruksministern kommer med.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:336 om djursjukvårdsavgifterna

Anf. 42 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig om regeringen är beredd att ompröva sitt förslag om höjda djursjukvårdsavgifter, så att det inte får negativ effekt på djurskyddet.

Riksdagen har år 1983 beslutat att finansieringen av djurens hälso- och sjukvård i ökad utsträckning skall vara en angelägenhet för djurägarna.

Lantbruksstyrelsens kostnader för djurens hälso- och sjukvård beräknas för budgetåret 1984/85 till ca 70 milj. kr., varav huvudparten avser kostnader för distriktsveterinärorganisationen. Regeringens förslag i årets budgetproposition innebär att dessa kostnader skall till 40,5 milj. kr. täckas med budgetmedel och till 30 milj. kr. med djursjukvårdsavgifter. Under innevarande budgetår beräknas djursjukvårdsavgifterna uppgå till 15 milj. kr., och det saknas därför lika mycket för att lantbruksstyrelsens beräknade kostnader skall vara täckta. En avgiftshöjning blir därför nödvändig.

I en medelstor djurbesättning kan en sådan avgiftshöjning beräknas medföra att kostnaderna för veterinärvård i genomsnitt ökar med 200–250

kr. per år. En kostnadsökning av denna storleksordning, sedd i relation till produktionsvärdet i en sådan besättning, bör inte få några allvarligare följder för djurskyddet.

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

Anf. 43 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga, men jag måste beklaga att jordbruksministern med en axelryckning går förbi det problem som jag har tagit upp och menar att det gäller en kostnad som jordbrukarna mycket väl kan ta. Jag vill erinra om att riksdagen 1982, när den fattade sitt principbeslut om hur veterinärverksamheten i fortsättningen skall vara utformad, slog fast att man skall ha en relativt sett oförändrad kostnadsfördelning mellan staten och jordbruket. Beslutet innebar också att vi skulle få ett ökat antal veterinärer. Eftersom staten inte kunde betala kostnaden för dessa, infördes då en djursjukvårdsavgift om 5 kr.

År 1983 lade jordbruksministern fram förslag om att djursjukvårdsavgiften skulle ökas till 25 kr., vilket innebar en överflyttning av kostnader från staten till jordbruket. Detta var faktiskt inte avsett från början.

I årets budgetproposition föreslår jordbruksministern att kostnadsövervältringen på jordbruket skall ökas ännu mer. Detta kommer att medföra att djursjukvårdsavgiften mer än fördubblas, vilket ganska radikalt kommer att öka kostnaderna för djurägarna.

Den genomsnittskostnad som jordbruksministern har räknat fram stämmer ganska dåligt med verkligheten. Några genomsnittskostnader finns egentligen inte i det här avseendet, och den som drabbas av problem med djurhälsan får ofta betydligt högre kostnader än som anges. Att anlita en veterinär i ett besvärligt fall en helg kommer att kosta kanske 500 kr. eller mera. Det medför att djurägaren kommer att fundera både en och två gånger innan han kallar på veterinären. Som jag påpekar i min fråga kan detta få konsekvenser för djurhälsan och för djurskyddet, och mycket stora problem kan komma att uppstå.

Det uppstår därutöver risk för att distriktsveterinärorganisationen kommer att slås sönder. Djursjukvårdsavgifterna kommer nu att bli så höga att de förtar verkan av den kostnadsminskning som statsbidragen till veterinärernas löner innebär. I djurtäta områden kommer därför privata veterinärer att kunna ta över verksamheten. Också detta kommer på sikt att vara negativt för djurägarna och för djurhälsan liksom för samhället i dess helhet.

Jag tycker att det är synd att man från jordbruksdepartementet inte vill lyssna på dessa farhågor. Jag vill återigen ställa följande fråga till jordbruksministern: Har man inte anledning att fundera över om man kunde hantera den här frågan på ett annorlunda sätt?

Anf. 44 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! I ett kärvt ekonomiskt klimat kommer vi inte från att vi får lov att pröva varenda statsutgift som vi har. Som ett led i dessa strävanden har riksdagen bl. a. uttalat att finansieringen av djurens hälso- och sjukvård i ökad utsträckning skall bli en angelägenhet för djurägarna. Vi har också

*Om djursjukvårds-
avgifterna*

handlat i enlighet med denna inställning.

Jag är fortfarande övertygad om att den avgift som nu kan komma i fråga inte kommer att innebära att vi, som herr Brunander påstår i sin fråga, löper några avgörande risker för en försämring av djurskyddet i det här sammanhanget.

Anf. 45 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det riksdagsbeslut som jordbruksministern hänvisar till fattades efter ett förslag från jordbruksministern. Inte heller den gången delade jag jordbruksministerns uppfattning i den här frågan utan tyckte att den var felaktig. Det hade funnits anledning att följa det principbeslut som riksdagen fattade när den ändrade distriktsveterinärorganisationen.

Jordbruksministern säger att vi i ett kärvt ekonomiskt läge måste fundera över vilka kostnader staten skall ta på sig och vilka som andra skall bära. Jag delar den uppfattningen, men det framläggs nu på punkt efter punkt förslag från regeringen syftande till omflyttning av kostnader från staten till jordbrukarna. Jordbrukarna kan inte ensamma lösa den ekonomiska krisen, utan regeringen måste också gå fram på andra vägar. I det här fallet är det fråga om en både för producenten och för konsumenten viktig verksamhet, eftersom friska djur i slutändan också ger en bra produkt. Det gäller alltså en för hela samhället viktig angelägenhet.

Anf. 46 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det är riktigt att det på punkt efter punkt kommer förslag från regeringen om hur man skall kunna minska statens utgifter. Detta gäller på alla områden, och talesmän i riksdagen för de områden som berörs kommer också att säga att just på deras område är det inte nödvändigt.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att ambitionerna att öka avgifter och föra över utgifter från statskassan till det privata området är ännu större på den borgerliga sidan. Vi kritiserar ju närmast för att vi inte åstadkommer de besparingar i statsbudgeten som man menar att vi borde göra.

Anf. 47 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det sista som jordbruksministern sade är alldeles riktigt.

Jordbruksministern redovisar som motiv att man måste spara pengar. Vi har faktiskt ett budgetalternativ som är bättre i det avseendet, och trots det har vi pengar till just veterinärverksamheten.

Jordbruksministern talade om privatisering. Det verkar som om man hade accepterat moderaternas synpunkter på offentlig verksamhet i det här avseendet och vill privatisera i varje fall distriktsveterinärorganisationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1983/84:337 och 359 om åtgärder för att främja trädgårdsnäringen

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

---

*Om åtgärder för att
främja trädgårds-
näringen*

Anf. 48 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Lennart Brunander och Bo Arvidson har frågat mig om regeringen avser att lägga fram förslag för att främja trädgårdsnäringen.

För drygt ett år sedan svarade jag på motsvarande fråga av Lennart Brunander. Jag konstaterade då att regeringen under hösten 1982 hade vidtagit olika åtgärder för att förbättra landets ekonomi. En sådan åtgärd var den då genomförda devalveringen. Härigenom förbättrades också den svenska trädgårdsnäringens konkurrenskraft.

Jag kan nu med tillfredsställelse konstatera att regeringens åtgärder varit lyckosamma och tillsammans med det allmänt förbättrade ekonomiska läget skapat bättre förutsättningar också för svensk trädgårdsnäring.

Nu nämnda åtgärder har följts upp av regeringen i budgetpolitiken. Syftet därmed är att hålla vårt kostnadsläge under kontroll och motverka riskerna för en inflation som skulle äventyra de gynnsamma effekterna av devalveringen. I detta ligger också att vi måste fortsätta att vara restriktiva när det gäller de statliga utgifterna.

Av vad jag nu har sagt framgår att regeringen när det gäller såväl trädgårdsnäringen som näringslivet i övrigt funnit generella ekonomisk-politiska åtgärder för att stärka konkurrenskraften mer ändamålsenliga än direkta stödåtgärder.

Anf. 49 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern också för det här svaret. Man kan emellertid inte i svaret utläsa några större bekymmer för näringens problem.

Som det påminns om i svaret ställde jag en fråga till jordbruksministern förra året. Jag skall läsa upp vad jordbruksministern då sade i sitt svar: "Jag är mycket väl medveten om de problem som trädgårdsnäringen har att brottas med i detta sammanhang. Det var i stort sett en redovisning av olika uppslag och synpunkter på dessa problem som Lennart Brunander gav och som gör det nödvändigt för oss att bryta ut näringens anslag ur budgetpropositionen för att kunna hantera dessa frågor i ett sammanhang. Det är klart att vi kommer med förslag under våren. Tidpunkten blir beroende av vilken utformning dessa förslag kommer att få; vilka åtgärder som vi i detta sammanhang kan komma att vidta efter det att vi haft en ordentlig diskussion om alla dessa problem."

Någon proposition har vi under den här tiden inte sett röken av. Det har inte blivit någonting. Inte heller i den budgetproposition som vi nyss fick har det kommit några förslag, och ändå brottas näringen med ungefär samma problem nu som då.

Det är riktigt som jordbruksministern säger att devalveringen har haft positiva effekter. Men det har inte varit tillräckligt positiva effekter.

Tisdagen den
6 mars 1984

---

*Om åtgärder för att
främja trädgårds-
näringen*

Dessutom håller devalveringens effekter på att ebba ut.

Det behövs förslag om åtgärder.

Vi emotser verkligen förslag. Man borde komma med förslag till att se över tullskyddet. Man behöver vidta åtgärder mot uppbyggnad av lager av utländsk frukt, innan importförbuden kommer. Man borde vidta ytterligare energisparåtgärder. Man skulle kunna skapa ett ROT-program för trädgårdsnäringen. Detta skulle kunna ge arbete åt byggnadsarbetare och skapa arbetstillfällen inom trädgårdsnäringen. Det behövs verkligen en ökning av stödet.

Det är ungefär de synpunkter som jag framförde förra året. De här synpunkterna har dessutom framförts till jordbruksministern från företrädare för trädgårdsnäringen. Men i budgetpropositionen finns ingenting om detta. Vad som däremot finns är en negativ post när det gäller trädgårdsnäringen. Det föreslås att den svenska trädgårdsnäringen skall betala till livsmedelsverket för de kontroller som livsmedelsverket gör på svenska varor. Då skall man lägga beslag på de pengar som man får tillbaka för handelsgödselavgifter. Jag tycker att man tacklar det här på fel sätt. Trädgårdsnäringen behöver verkligen ökat stöd. Vi är beroende av en stark och bra trädgårdsnäring i vårt land.

Jag skulle vilja upprepa min fråga: När tänker jordbruksministern komma med förslag med utgångspunkt i den utredning som gjorts?

Anf. 50 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Det är ett anmärkningsvärt svar som här lämnats, inte minst mot bakgrund av det svar som Lennart Brunander tidigare refererade till och som lämnades för ungefär ett år sedan. Jag skulle vilja fråga jordbruksministern: Vad finns det för skäl till att man nu inte är beredd att göra någonting?

Jordbruksministern hänvisar till att devalveringen har haft positiva effekter. Det kan vara ett skäl, men knappast hela sanningen. Det måste finnas någonting mer bakom som man inte vill avslöja. Det nämns ingenting om livsmedelskommittén. Det tycker jag i och för sig är bra, för den har inte till huvudsaklig uppgift att syssla med trädgårdsnäringen även om det står i direktiven att man skall beakta den betydelse som trädgårdsprodukterna har för vår försörjning.

Det är angeläget att det händer någonting på trädgårdsområdet. Trädgårdsnäringen har haft en besvärlig situation under flera år. Det visar inte minst den statistik som finns när det gäller t.ex. antalet odlare på växthussidan. Antalet har minskat under perioden 1971–1981 från 3 010 till 1 850. Inte minst ur beredskapssynpunkt är det angeläget att vi får en tillräckligt stor inhemsk produktion. Importen är mycket stor. Mer än hälften av trädgårdsprodukterna importeras. Det borde finnas utrymme för ökad svensk produktion. Inte minst ur sysselsättningssynpunkt är det angeläget. Kvaliteten på svenska grönsaker är god. Det har betydelse för folkhälsan. Produktionen i Sverige är i större utsträckning fri från bekämpningsmedel än i utlandet. Vi tillåter inte bekämpningsmedel på samma sätt som man gör

utomlands, men vi är ganska nugga när det gäller kontroll på importerade trädgårdsprodukter.

I det utredningsförslag som lämnades våren 1982 föreslogs en mängd åtgärder. Man tog upp frågan om trädgårdsgrödornas situation när det gäller skördeskadeskyddet. Om det nu inte kommer någon proposition om trädgårdsnäringsn, så är i alla fall en proposition om skördeskadeskyddet utlovad. Jag skulle vilja fråga jordbruksministern: Är jordbruksministern beredd att komma med förslag när det gäller de fältmässiga trädgårdsgrödorna, så att de får ingå i skördeskadeskyddet på något sätt? Inte minst svårigheterna under 1983 för en mängd odlare visar att någonting måste göras. Det är en mängd odlare som inte fått ersättning för katastroffall, trots att de fått tillstyrkan från länsmyndigheterna.

När jag ställde min fråga hoppades jag att jag skulle få ett positivt svar från jordbruksministern, att man ville vidta åtgärder för att främja den svenska trädgårdsnäringsn. Nu ser det ut som om några konkreta förslag inte kommer ifrån den nuvarande regeringen. Svaret på min fråga om regeringen tänker lägga fram förslag för att främja trädgårdsnäringsn måste därför bli nej. Är det rätt uppfattat, jordbruksministern?

Anf. 51 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! När vi fick överta regeringsansvaret hösten 1982 ställdes vi generellt inför frågan: Vad skall vi göra för att förbättra det svenska näringslivets konkurrenssituation? Skulle vi fortsätta, som den borgerliga regeringen hade gjort i rätt hög grad, att lappa på här och där med subventioner till olika näringsgrenar för att klara dem som närmast satt i sjön, eller skulle vi vidta någon åtgärd som mera radikalt och generellt kunde skapa ett bättre konkurrensläge för näringslivet? Jag tillsatte själv trädgårdsnäringsn-utredningen. Den byggde på förutsättningen att man kanske behövde vidta vissa åtgärder av den tidigare typen för att skaffa trädgårdsnäringsn en bättre situation. Men vi bestämde oss för att i stället genomföra devalveringen, som kom att skapa betydligt annorlunda förutsättningar för det svenska näringslivet, inkl. trädgårdsnäringsn.

Jag tror att om man i dag frågar trädgårdsnäringsnens företrädare om de skulle ha önskat sig en situation där vi hade avstått från devalveringen och genomfört de åtgärder till förmån för trädgårdsnäringsn som föreslogs av trädgårdsnäringsn-utredningen, skulle deras val inte ha varit särskilt svårt.

Vi konstaterade alltså fram på vårkanten att vi hade fått ett gynnsamt utfall, även för trädgårdsnäringsnens vidkommande, av denna åtgärd. Jag hade föreställt mig att det möjligen kunde vara av intresse också för borgerliga partier att konstatera att det är bättre att vi generellt sett försöker ordna ett bättre konkurrensläge för vårt näringsliv än att fortsätta att upprätthålla dess konkurrensförutsättningar med subventioner och likartade åtgärder.

När det gäller tullar och importfrågor kan jag bara säga att vi följer dessa frågor fortlöpande med stor uppmärksamhet, eftersom vi vet att vi här kan tvingas till åtgärder för att klara näringsnens situation.

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

---

*Om åtgärder för att
främja trädgårds-
näringsn*

Anf. 52 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är den vanliga visan när man diskuterar politik med en företrädare för socialdemokratin. De talar hela tiden om hur eländigt det var när de fick ta över och skyller i princip allting på det. Därefter säger de att devalveringen var det som skulle lösa alla problem. Det är inget tvivel om att en devalvering ger en förbättrad konkurrenssituation gentemot omvärlden, men den löser trots det inte alla problem.

Svante Lundkvist säger att vi borde tala med trädgårdsnäringens företrädare och att de säkert är förtjusta i devalveringen och hellre vill ha den än de åtgärder som trädgårdsnäringens utredningen föreslog. Jag tror säkert att de tycker att devalveringen var gynnsam för dem. Men jag vet att de dessutom tycker – och med fog – att en del av dessa åtgärder trots det borde genomföras. Detta gäller inte minst på tullsidan. Det gäller även möjligheterna att satsa mer pengar på främjandena, som skall ge utrymme för en större produktion i Sverige – och även en större konsumtion – av grönsaker och trädgårdsprodukter.

Jordbruksministern säger att man följer tullarna med uppmärksamhet. Ja, men det räcker inte, herr jordbruksminister, att följa tullarna med uppmärksamhet. Man måste också ingripa när det behövs. Och det behovet har faktiskt förelegat.

Vidare sade jag i mitt förra anförande att den enda åtgärd man vidtog på trädgårdsområdet var att belägga den kontroll som görs av svenska livsmedel med avgifter och på det sättet lägga rabarber på de pengar från handelsgödselavgiften som trädgårdsnäringen skulle få tillbaks. Tycker jordbruksministern att detta är att stödja trädgårdsnäringen?

Anf. 53 BO ARVIDSON (m):

Herr talman! Jag fick inget svar på min fråga, om jordbruksministern avsåg att komma med något initiativ när det gäller skördeskadeskyddet.

Jag delar jordbruksministerns uppfattning att det är bättre med generella åtgärder än med direkta stödåtgärder, men det hindrar inte att man skulle kunna följa upp utvecklingen på tullsidan bättre. Den svenska trädgårdsnäringen har väldigt små möjligheter att klara konkurrensen från t. ex. öststaterna när de mycket kraftigt dumpar varor på den svenska marknaden. Detta tycker jag att man kan följa upp; det är i alla fall inte någonting som belastar den svenska budgeten.

Jag tycker det är viktigt att vi får en bättre situation för trädgårdsnäringen, och jag vill än en gång fråga jordbruksministern om det alltså är ett definitivt nej; det kommer ingen proposition om detta.

Anf. 54 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag konstaterar att både Lennart Brunander och Bo Arvidson är överens med mig om att det säkerligen är fördelaktigare och riktigare att vi använder oss av de generella metoderna för att stärka förutsättningarna för vårt näringsliv att vara konkurrenskraftigt. Men sedan säger de: Det skulle vara bra om trädgårdsnäringen ovanpå det kunde få en

*Om nya arbetstill-
fällan genom
JAS-projektet*

regioner. Speciell uppmärksamhet skulle ägnas Norrbotten och malmfälten. Här kan jag i dag konstatera att denna aktivitet utmynnat i en första nyetablering. Statens industriverk beslöt för drygt en månad sedan att ge stöd till Eurosun AB, som kommer att sysselsätta 40 personer med tillverkning av vindrutor.

Anf. 57 STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på frågan.

Bakgrunden till frågeställningen är de utfästelser som den s. k. JAS-gruppen gett om minst 100 nya jobb till Norrbotten. Ibland har man från de berörda företagens sida påstått att det här löftet redan är uppfyllt, och ibland har man också presenterat en lista där man räknat in arbetstillfällen som i många fall planerats långt innan JAS-projektet blev aktuellt.

Dessutom planerar nu en av intressenterna i JAS-gruppen, Ericsson, att genom sitt dotterbolag, Sieverts, lägga ner verksamheten vid kabelverket i Öjebyn. Därmed skulle ca 170 anställda bli arbetslösa i en region där möjligheterna att få ett fast arbete i nuläget är oerhört små.

Det JAS-gruppen säger sig vilja ge Norrbotten i antal nya arbetstillfällen tar alltså Ericsson-koncernen tillbaka genom nedläggningen av Sieverts Kabelverk i Öjebyn.

Den här situationen är anmärkningsvärd ur flera synpunkter, eftersom man just i Ericsson-koncernen säger sig ha ett behov av nyanställningar på minst 1 000 personer under 1984–1985.

Naturligtvis måste man ha en viss förståelse för att det tar tid att omstrukturera produktionsverksamheter i ett föränderligt näringsliv. Men detta har gått mycket bra i betydligt mindre industrikoncerner än Ericsson-koncernen utan att man har haft det anställningsbehov som Ericsson har under de kommande åren.

JAS-projektet representerar en mångmiljardsatsning från samhällets sida, och de löften om nya arbetstillfällen som getts från företagens sida genom den s. k. JAS-gruppen bör följas upp med speciell uppmärksamhet, i synnerhet de löften som gäller det län som drabbats hårdast av arbetslöshet, alltså Norrbotten.

Jag kan nu genom industriministerns svar på min fråga konstatera att IG JAS-åtagandena gäller ett nettotillskott av sysselsättningstillfällen och att just dessa åtaganden gäller gruppen som helhet. Det tolkar jag positivt, och jag förutsätter att detta också följs upp från politisk sida, så att dessa löften verkligen infrias, eftersom Ericsson som en viktig del i JAS-gruppen f. n. ser ut att avskaffa långt fler arbetstillfällen i Norrbotten än vad IG JAS-gruppen som helhet har skapat.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1983/84:373 om sysselsättningskapande åtgärder i vissa glesbygdskommuner

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

Om sysselsättningskapande åtgärder i vissa glesbygdskommuner

Anf. 58 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Kerstin Nilsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kan förväntas vidta för att förbättra och öka marknadsföring och export av produkter som kan framställas i glesbygdskommuner som Övertorneå och därmed bidra till att vända trenden till en positiv ekonomisk och industriell utveckling.

I glesbygdskommunerna har glesbygdstödet visat sig vara ett mycket effektivt medel för att främja sysselsättningen, vilket framgår av den utvärdering av glesbygdstödet som gjorts på uppdrag av industridepartementet. Jag kan nämna att 29 företag, de flesta inom areella näringar, fick glesbygdstöd i Övertorneå kommun under förra budgetåret.

Länsstyrelsen och den regionala utvecklingsfonden i länet har till uppgift att verka för ekonomisk och industriell utveckling i länet, även i glesbygdskommunerna. Såväl länsstyrelsen som den regionala utvecklingsfonden tilldelades under 1983 medel, utöver de ordinarie, för förstärkta näringslivsfrämjande insatser från den ram om 200 milj. kr. som riksdagen anslagit för särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län. Länsstyrelsen fick 15 milj. kr. för särskilda glesbygdinsatser, och utvecklingsfonden fick lika mycket i medelstillskott att användas för finansiellt företagsstöd. Detta är mycket pengar i jämförelse med vad andra län får.

Det finns således redan nu möjligheter att främja utvecklingen i glesbygdskommuner som Övertorneå, men jag vill ändå nämna två saker.

Den pågående utredningen om det regionalpolitiska stödet till näringslivet skall behandla flera olika frågor som rör företagens utvecklingsmöjligheter. Bl. a. skall utredningen överväga om och i så fall på vilket sätt regionalpolitiskt stöd i större utsträckning än f. n. bör inriktas på att påverka investeringar i bl. a. marknadsföring och produktutveckling. Utredningens förslag skall redovisas i augusti 1984.

Regeringen har i den proposition om industriell tillväxt och förnyelse som i går överlämnades till riksdagen redovisat förslag som berör bl. a. utvecklingsfondernas verksamhet. Nyckelområden som marknadsföring och produktutveckling behandlas där.

Anf. 59 KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret.

Det är redan ganska allmänt känt att svensk industripolitik under statsrådet Petersons ledning varit framgångsrik. Tilltron till våra möjligheter växer. I vida kretsar andas man optimism.

Anledningen till att jag ställt min fråga är emellertid att jag vill framhålla det synnerligen allvarsamma och krisartade arbetsmarknadsläget i östra Norrbotten, enkannerligen i Övertorneå kommun.

Ortens största företag, Nordkalotthus AB, har i februari avskedat samtliga anställda.

Matarengi Skinnprodukter AB tvingas inom kort avveckla hela sin verksamhet. Det sker genom att det kommunala besvärsinstitutet använts optimalt. Det har lett till upprepade produktionsstopp.

Det är stor oro bland de avskedade – män och kvinnor, familjeförsörjare med egna hus. I bygden talas om katastrofläge. Som det nu är finns inga alternativa arbeten. Ytterligare nedläggningar och indragningar aviseras inom såväl privat som offentlig sektor.

Om inte snara insatser görs kan man i den lilla gränskommunen få en arbetslöshet på 15–20 %. Det är siffror som man inte känner till från modern tid.

Mot bakgrund av det svåra läge som gränskommunen nu försatts i vill jag fråga statsrådet om inte Rhenbergsgruppen kunde få utvidgade direktiv eller om inte ett regionalt organ kunde få i uppdrag att föreslå åtgärder för fortsatt arbete och liv i denna gränsbygd.

Husfabriken i Övertorneå, Nordkalotthus, startade som en s. k. AMS-storarbetsplats och övertogs 1975 av John Mattson Byggnads AB. Nedläggningsbeskedet har chockat kommunens invånare i allmänhet och de anställda i synnerhet, särskilt som företaget för drygt ett år sedan, då ungefär hälften av de anställda fick gå, lovade tryggad framtid och garanterad anställning för de kvarvarande.

Mycket tyder på att nedläggningen är en följd av att marknadsföring, produktutveckling och kundservice eftersatts.

De sedan många år populära Nordkalotthusen har byggts av senvuxen gran och tall. Ju längre norrut man kommer i vårt land, desto saktare växer gran och tall. Årsringarna blir mindre och träet hållbarare. Det är omständigheter som inte nog har framhållits.

Nordkalotthus har betecknats som kvalitetshus och överlägsna ur energisparsynpunkt. Internationell sakkunskap har uttryckt sin förvåning över att svenska exportörer inte utnyttjat sådana konkurrensfördelar i sin marknadsföring.

Det sägs att den enda klart positiva trenden i Europas byggvärld just nu är uppgången i trähusbyggandet. En svensk marknadsföring av energisnåla kvalitetshus såsom Nordkalotthus är och förblir en framtidssatsning, ur många olika aspekter.

Anf. 60 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag känner väl till de mycket svåra problem som finns i Övertorneå kommun och som Kerstin Nilsson omnämner. Jag vill gärna säga att det inte är någon lätt situation för kommunen eller människorna där. Det är just mot bakgrund av den situation som Kerstin Nilsson här har beskrivit som regeringen har satsat extra medel på länsstyrelsen i Norrbottens län, så att länet kan arbeta med problemen i bl. a. Övertorneå kommun. Jag vet att representanter för länsstyrelsen så sent som i torsdags förra veckan besökte Övertorneå och gick igenom de aktuella problemen för att tillsammans med kommunen bearbeta de olika utvecklingsprojekt som finns och försöka finna olika finansieringsmöjligheter. Jag vet också att utvecklingsfonden i Norr-

botten erbjuder företagsservice av olika slag, vilket också kan vara finansiellt stöd för idéer och uppslag i Övertorneå kommun.

Jag hoppas därför att förekomsten av de extra insatser som vi har gjort på länsstyrelsen och utvecklingsfonden skall leda till att inte några utvecklingsbara idéer i Övertorneå lämnas oprövade utan i stället leder till att framgångsrika företag bildas.

Jag vill också påminna Kerstin Nilsson om att man i glesbygdsdelegationen har anslagit pengar för kooperativ utveckling i Övertorneå kommun. Satsningen på kooperationen är ju en del av Övertorneås kommunala framtidsprojekt.

När det sedan gäller den fråga som Kerstin Nilsson riktade om marknadsföring och försäljning av glesbygdens produkter vill jag säga att glesbygdsdelegationen har varit inne på den saken i olika samarbetsprojekt – dock inte i Norrbotten. Jag kan väl uttrycka mig så här: Om det blir positiva erfarenheter av dessa samarbetsprojekt utgår jag ifrån att glesbygdsdelegationen också kan pröva sådana projekt på andra håll i Sverige än där man i dag har försöksverksamheter.

Anf. 61 KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Det är så att skogsnäringen är huvudnäringen i Tornedalen, och när man talar om utveckling av näringslivet där ligger det mycket nära till hands att tänka på vidareförädling av skogsprodukter. Husbyggnadsproduktion, med det traditionella kunnande som finns inom berörd yrkeskår, är en sådan basindustri som vi har haft. Det har därför chockat många människor att det här privata företaget plötsligt lagt ner sin tillverkning.

Under årens lopp har jag tagit upp frågor som rört Tornedalen, men i dag noterar jag med tillfredsställelse det svar som jag fått av industriministern och som gäller utvecklingsinsatser för den östra länsdelen. Jag ber att få tacka för det.

Anf. 62 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Får jag tillägga något som jag kanske borde ha sagt till Kerstin Nilsson i mitt förra inlägg, nämligen att statsrådet Mats Hellström avser att ta upp frågan om trähusproduktion och trähusexport liksom snickerieexport i en proposition om exportfrämjande åtgärder. I det program för vilket industridepartementet har gett statens industriverk pengar behandlas träindustrin alldeles speciellt. På det sättet kommer de frågor och problem som Kerstin Nilsson berörde att uppmärksammas också av statens industriverk.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om sysselsättningsskapande åtgärder i vissa glesbygdskommuner

*Om bibehållande
av Kockums an-
läggning i Söder-
hamn*

11 § Svar på fråga 1983/84:370 om bibehållande av Kockums anläggning i Söderhamn

Anf. 63 Statsrådet ROINE CARLSSON:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra nedläggning av skogsmaskinstillverkningen vid Kockums i Söderhamn.

Statsföretag har ansvaret för att verksamheten inom Statsföretagsgruppen bedrivs på ett effektivt sätt och är inriktad mot de mål som statsmakterna har angett.

Kockums Industri AB, som ingår i Statsföretagsgruppen, tillverkar bl. a. skogsmaskiner i Söderhamn och Stensele. Kockums har under senare år haft en vikande försäljning av främst större avverkningsmaskiner.

Enligt vad jag har erfarit har Kockums Industri AB kontakter med flera företag för att se om det finns förutsättningar för en strukturförändring inom skogsmaskinsbranschen. Oavsett om en sådan kommer till stånd eller inte kan sysselsättningen vid Kockums Industris division Skogsmaskiner i Söderhamn komma att påverkas negativt. I den mån uppkommande sysselsättningsproblem inte kan lösas inom Statsföretagsgruppen får de åtgärdas med sedvanliga arbetsmarknadspolitiska medel.

Anf. 64 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Just nu pågår diskussioner inom Kockums och Statsföretag om en överflyttning till Stensele av en del av tillverkningen vid Kockums i Söderhamn, nämligen tillverkningen av skogsmaskiner. Däremot skall forsknings- och utvecklingsavdelningarna och administrationen vara kvar i Söderhamn. Det innebär, lågt räknat, att 25 jobb försvinner i Söderhamn.

Statsrådet Roine Carlsson känner mycket väl till de problem som redan nu finns i Söderhamn. Företagsnedläggningar har förekommit under hela 1970-talet och in på 1980-talet. Arbetslösheten är ganska stor. Om ytterligare 25 arbetstillfällen försvinner, blir det ännu en hård smäll för Söderhamns kommun. På något sätt måste man få kompensation. Jag menar då att regeringen och Statsföretag måste ta det ansvaret. De privata företagen har inte tagit något ansvar under årens lopp för de jobb som försvunnit.

Jag vet inte om det är tillräckligt med den här åtgärden när det gäller saneringen av skogsmaskinstillverkningen i vårt land. Jag tvivlar på det. Men om det är på det sättet, är det naturligtvis bra. Då får man acceptera en överflyttning av tillverkningen till Stensele. Samma sorts tillverkning finns ju där. Men en förutsättning är naturligtvis att Söderhamn får ersättningsjobb. Det är absolut nödvändigt.

I botten av denna problematik finns emellertid också en annan fara, nämligen det faktum att Rauma-Repola, som äger ÖSA AB i Alfta och som är ett finskt bolag, deltar i diskussionen om ett övertagande av skogsmaskinstillverkningen både vid Kockums i Söderhamn och i Stensele. Häri ligger en

stor fara. Därmed skulle i första hand Söderhamns kommun drabbas ännu hårdare.

Dessutom måste man ifrågasätta om det är vettigt, ur svensk synpunkt, att avhända sig hela tillverknings- och överlåta den till utländska intressenter. Jag tror inte att det är en klok åtgärd. Men om en sådan åtgärd skulle vidtas, har då statsrådet samma uppfattning som jag och de fackliga organisationerna, att en dylik konstruktion kräver svensk ägarmajoritet? Det vore intressant att få höra vilka synpunkter statsrådet har i det avseendet.

Vidare måste, som sagt, ersättningsjobb ordnas. Det är inte tillräckligt med enbart arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vad som krävs i Söderhamns kommun är således nya industrier, nya verksamheter av olika slag. Är statsrådet, som ju är den högste ansvarige för Statsföretag, beredd att aktivt medverka till att sådana ersättningsindustrier kommer till stånd?

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1983/84:85 till finansutskottet

13 § Proposition 1983/84:107 föredrogs och hänvisades till utbildningsutskottet utom i nedan särskilt angivna delar, vilka hänvisades till utskott enligt följande:

Bil. 1	Utrikesutskottet
Bil. 2	Försvarsutskottet
Bil. 3	Socialutskottet
Bil. 4	Trafikutskottet
Bil. 5 såvitt avsåg avsnittet Kulturverksamhet m. m.	Kulturutskottet
Bil. 6	Jordbruksutskottet
Bil. 7 såvitt avsåg avsnitten 3.1, 3.2 och 4 beträffande arbetsmiljöforskning	Socialutskottet
såvitt avsåg avsnitten 1, 2 och 3 i övrigt samt 4 i övrigt	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 8	Bostadsutskottet
Bil. 9	Näringsutskottet

14 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1983/84:111 till justitieutskottet

1983/84:113 och 114 till försvarsutskottet

1983/84:115 till utbildningsutskottet

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

---

*Om bibehållande
av Kockums an-
läggning i Söder-
hamn*

15 § Föredrogs och hänvisades

Förslag och redogörelse
1983/84:18 till trafikutskottet
1983/84:19 till finansutskottet

16 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna
1983/84:2547–2553 till socialförsäkringsutskottet

17 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkande 1983/84:25
Skatteutskottets betänkanden 1983/84:21–26 och 31
Justitieutskottets betänkanden 1983/84:13–15
Lagutskottets betänkanden 1983/84:12, 17 och 20
Utrikesutskottets betänkande 1983/84:9
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1983/84:15
Kulturutskottets betänkande 1983/84:12
Utbildningsutskottets betänkanden 1983/84:11 och 12
Trafikutskottets betänkanden 1983/84:12 och 13
Jordbruksutskottets betänkanden 1983/84:21 och 22
Näringsutskottets betänkande 1983/84:20
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1983/84:16

18 § Anmäldes och bordlades

Proposition
1983/84:135 Industriell tillväxt och förnyelse

19 § Anmäldes och bordlades

Motionerna
1983/84:2554 av *Olle Grahn* och *Linnea Hörlén*
1983/84:2555 av *Wiggo Komstedt* och *Rune Torwald*
1983/84:2556 av *Rolf Clarkson m. fl.*
Förslag till lag om kontrollavgift vid olovlig parkering, m. m. (prop.
1983/84:104)
1983/84:2557 av *Martin Olsson m. fl.*
1983/84:2558 av *Allan Ekström*
1983/84:2559 av *Karin Israelsson* och *Rosa Östh*
1983/84:2560 av *Tore Nilsson*
1983/84:2561 av *Gunnel Jonäng*
1983/84:2562 av *Linnea Hörlén*
1983/84:2563 av *Hans Petersson* i Röstånga *m. fl.*
1983/84:2564 av *Gunilla André*
1983/84:2565 av *Siri Häggmark*
1983/84:2566 av *Margareta Gard m. fl.*
1983/84:2567 av *Margareta Persson* och *Ingrid Andersson*

1983/84:2568 av *Lars Werner m. fl.*
1983/84:2569 av *Per-Olof Strindberg m. fl.*
Ändring i brottsbalken m. m. (sexualbrotten) (prop. 1983/84:105)

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

20 § Meddelande om interpellationer

Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 5 mars

1983/84:119 av *Ulf Adelsohn* (m) till finansministern om tullens kroppsvisitation av svenska resenärer:

Generaltullstyrelsen beordrade i februari 1984 genom direktiv till alla gränsbevakningsstationer, att samtliga resande från Sverige skulle kroppsvisiteras. Syftet var att söka spåra olovlig utförsel av valuta. I enlighet med dessa direktiv genomfördes kroppsvisitering på samtliga utresande den 14 februari mellan kl. 06.00 och 14.00, den 16 februari mellan kl. 12.00 och 20.00, och den 17 februari mellan kl. 14.00 och 22.00.

Principerna för kroppsvisitation vid gränsbevakningar finns närmast reglerade i Lagen om straff för varusmuggling, 1960:418, 19 §, vilken också anförs av generaltullstyrelsens generaldirektör som stöd för masskroppsvisitation. Paragrafen lyder, i tillämpliga delar:

”Om vederbörande chef för tull-, kust- eller gränsbevakning finner skärpning av tullkontrollen å persontrafiken till eller från utlandet med viss lägenhet eller för viss tidrymd å någon plats *oundgängligen* nödvändig, må efter bevakningschefens förordnande kroppsvisitation verkställas å envar, som med lägenheten eller under tidrymden till platsen ankommer eller från platsen avreser till utlandet. Sådant förordnande skall ofördröjligen underställas generaltullstyrelsens prövning men går likväl genast i verkställighet.”

Lagen ställer som krav för kroppsvisitation att sådan är *oundgängligen nödvändig*”, därför att det finns skäl misstänka smuggling med *”viss lägenhet”*, under *”viss tidrymd å någon plats”*.

Kroppsvisitation är ett intrång i den personliga integriteten som känns förödmjukande och kränkande för den som visiteras. Respekt för rättssäkerhet och integritet kräver att det måste till mycket starka skäl för att tolerera kroppsvisitationer av vanliga resenärer, som inte misstänks för något olagligt. Denna uppfattning framkommer också i förarbetena till lagen om straff för varusmuggling.

Ytterst är det en fråga om gränsdragning: Hur mycket skall vanliga männisikor behöva offra av sin personliga integritet, och hur mycket kontroll skall de behöva underkasta sig, för att underlätta tullens arbete? Den gränsdragningen kan förvisso vara svår i enskilda fall, men tullverket har genom sina massvisitationer överskridit sina befogenheter. Det går ej att finna stöd för tullverkets tolkning i vare sig lag, förarbeten eller medborgarnas rättsmedvetande.

Mot bakgrund av vad jag anfört vill jag fråga statsrådet och chefen för finansdepartementet följande:

1. Vad avser finansministern att göra med anledning av det inträffade?
2. Har finansministern för avsikt att genomföra några insatser för att förhindra att massvisitationer av tullverket upprepas?

den 6 mars

1983/84:120 av *Karin Ahrland* (fp) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om etableringen av privatläkarpraktik:

På en konferens nyligen anordnad av Landstingsförbundet presenterade den s. k. Dagmar-gruppen vissa idéer och förslag angående privatpraktiserande läkare. I korthet synes dessa idéer gå ut på att landstingen skall ges kontroll över när, var och hur privatpraktiserande läkare skall verka i praktiken, alltså en etableringskontroll. Det förefaller gälla både heltidspraktiker och s. k. fritidspraktiker. Enligt Dagmar-gruppens förslag skall dessutom ersättningen från sjukförsäkringen för privatläkarnas verksamhet avräknas från sjukvårdshuvudmännens (dvs. landstingens) försäkringersättning. Var och en inser att ett sådant förslag i praktiken innebär att landstingen får ett ekonomiskt intresse av att hålla antalet privatläkare nere.

Antalet privatläkare som är anslutna till den allmänna försäkringen var länge relativt konstant. Antalet heltidspraktiserande minskade något, medan antalet fritidspraktiker ökade. Under de senaste åren har minskningen av heltidspraktikerna stannat av, samtidigt som antalet fritidspraktiker har ökat. Antalet besök hos privatläkare har som en följd av detta upphört att minska.

Enligt min uppfattning är det positivt om antalet privatpraktiserande ökar. Det medför större valfrihet och ökad konkurrens inom sjukvården, vilket är till fördel för de människor som behöver läkarvård.

Enligt min uppfattning är det individernas vårdbehov som bör vara avgörande för sjukvårdens utveckling och inriktning. Det viktiga är att få en så bra vård som möjligt för de resurser som avsätts för vården, inte att den drivs i offentlig regi. Att en vårdproducent – landstingen – skulle ges rätt att kontrollera omfattning och etablering av andra vårdproducenter, dvs. de privatpraktiserande läkarna, innebär ett otillbörligt intrång i den fria etableringsrätten. Ett förslag med denna innebörd är därför av stor principiell räckvidd.

Jag vill därför fråga statsrådet Gertrud Sigurdsen:

1. Avser statsrådet lägga fram förslag på grundval av Dagmar-gruppens förslag?

2. Om svaret är ja, kommer Dagmar-gruppens förslag att först på vederbörligt sätt presenteras för att möjliggöra en bred diskussion av den principiellt viktiga frågan om läkares etableringsrätt resp. offentligt monopol inom sjukvården?

21 § Meddelande om frågor

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

Meddelades att följande frågor framstälts

den 5 mars

*Meddelande om
frågor*

1983/84:384 av *Elisabeth Fleetwood* (m) till bostadsministern om hyresgästs skydd mot buller m. m.

Enligt 12 kap. jordabalken – även kallad hyreslagen – finns i §25 föreskrivet en skyldighet för hyresgäst att iaktta vad "som fordras för att bevara sundhet, ordning och skick inom fastigheten". Detta gäller även hyresgästs familjemedlemmar, inneboende och/eller gäster. Om hyresgäst försummar sina skyldigheter och ej rättar sig efter upprepade tillsägelser, förlorar vederbörande sin hyresrätt och kan uppsägas. Om avflyttning då ej sker kan hyresvärden gå till fastighetsdomstolen. Besittningsskyddet gäller i detta fall icke. Om domstolen konstaterar, att vad som lägges hyresgästen till last inte befinnes ringa, kan domen innebära vräkning.

Då man kunnat konstatera att nämnda lagparagraf ej synes ge tillfredsställande skydd för enskilda hyresgäster, ber jag att till vederbörande statsråd få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att stärka den enskilde hyresgästens möjlighet att i sin bostad i rimlig utsträckning vara skyddad mot buller och andra störningar?

den 6 mars

1983/84:385 av *Alf Wennerfors* (m) till justitieministern om utfärdandet av pass:

Varje år utfärdas ca 500 000 pass i Sverige. Detta sker f. n. för hand.

Vilka åtgärder tänker justitieministern vidta för att pass skall utfärdas mera rationellt och med minskade kostnader?

1983/84:386 av *Kerstin Göthberg* (c) till industriministern om åtgärder för att underlätta företagsetablering i Skinnskatteberg:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att underlätta för företag att etablera sig i Skinnskatteberg?

1983/84:387 av *Kerstin Ekman* (fp) till försvarsministern om anstånd från värnplikstjänstgöring för tillsyn av eget barn:

Det finns i dag många (totalt sett dock alldeles för få) exempel på barnfamiljer där föräldrarna delar på ansvaret för barnomsorgen. Från folkpartiet är vi angelägna om att samhället och arbetsgivarna på skilda sätt skall medverka till att det skall finnas inte bara formella utan också reella möjligheter att utnyttja föräldraledigheten.

Det har, som vi tidigare redovisat i motioner till riksdagen, dock visat sig att försvaret inte i tillräcklig utsträckning medger anstånd från grundutbildning och repetitionsutbildning för fäder, vilka har föräldraledigt. Den praktiska konsekvensen av att sådant anstånd inte lämnas måste då bli, att modern på något sätt försöker få ledigt från sitt arbete. Att detta leder till utomordentligt besvärliga problem är uppenbart. Det rimliga måste enligt vår uppfattning vara, att försvaret beviljar anstånd från grundutbildning och repetitionsutbildning i de fall där den inkallades barnomsorg inte annars kan ordnas.

Jag vill med anledning av detta fråga försvarsministern:

Vilka åtgärder ämnar försvarsministern vidta för att underlätta för personer vilka inkallas till grundutbildning och repetitionsutbildning att få anstånd då deras barnomsorg inte annars kan ordnas?

1983/84:388 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till finansministern om tullens kroppsvisitation av svenska resenärer:

Fredagen den 17 februari i år genomförde den svenska tullen en razzia vid landets gränspassager.aktionen, som syftade till att finna personer som illegalt för ut valuta ur landet, genomfördes genom visitation av de resande och deras bagage.

19 § i varusmuggningslagen medger kroppsvisitation i vissa fall, men enligt min uppfattning inte razzior av den omfattning som tullverket har genomfört.

Jag vill med anledning av detta fråga finansministern:

Vilka åtgärder avser finansministern vidta för att undvika en upprepning av sådana aktioner som tullverket genomförde den 17 februari?

1983/84:389 av *Sten Svensson* (m) till jordbruksministern om reformering av skördeskadesystemet:

Det ovanligt kraftiga vårragnet under 1983 förorsakade att flera tiotusentals hektar nysådd åkermark ställdes under vatten. I enskilda fall – inte minst i Skaraborgs län – blev de ekonomiska skadorna avsevärda.

Sedan dess har en sedvanlig långt utdragen handläggningsprocess ägt rum vad beträffar beräkningen av skördeskadeersättningen. Först vid månads-skiftet februari-mars 1984 har skördeskadenämnden kunnat ge besked till dem som ansökt om ersättning.

Utfallet av dessa besked är nedslående. Missnöjet bland berörda lantbrukare är mycket stort. Resultatet av prövningen visar att det nuvarande skördeskadesystemet i många enskilda fall inte fyller sin funktion. En reformering är ofrånkomlig.

Jag anhåller därför att till statsrådet Lundkvist få ställa följande fråga:
Vilka åtgärder överväger regeringen att vidta med avsikt att snarast möjligt reformera skördeskadesystemet?

22 § Kammaren åtskildes kl. 16.50.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 91

Tisdagen den
6 mars 1984

---

*Meddelande om
frågor*